CropLifeNL
Voor gezonde gewassen

CropLife NL Bulletin

Gewasbescherming en voedselbeschikbaarheid

Het debat over gewasbeschermingsmiddelen is ook een debat over voedselbeschikbaarheid

Wetsvoorstel gebruik buiten de landbouw

Wintersterfte honingbijvolken

Editie 2025/3

Inhoud

03 Gewasbescherming en voedselbeschikbaarheid

"Het debat over gewasbeschermingsmiddelen is ook een debat over voedselbeschikbaarheid", stelt Nico Stuijt, voorzitter van CropLife NL.

08 Wetsvoorstel gebruik buiten de landbouw

Staatssecretaris IenW Chris Jansen gaf de Tweede Kamer onlangs uitleg over intrekken wetsvoorstel gebruik buiten de landbouw. Er is een nieuw wetsvoorstel op komst.

10 Wintersterfte honingbijvolken

De wintersterfte onder Nederlandse honingbijvolken is licht gestegen. De varroamijt en verschillende bijenvirussen blijven grote bedreigingen voor de bijengezondheid.

CropLife NL Bulletin - mei/juni 2025

CropLife NL Bulletin is een uitgave van CropLife NL. CropLife NL behartigt belangen van bedrijven die chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelen voor de Nederlandse markt. CropLife NL Bulletin verschijnt tweemaandelijks in digitale vorm. Aan- en afmeldingen voor een kosteloos abonnement kan via dit formulier.

REDACTIE CropLife NL, Postbus 80523, 2508 GM Den Haag - croplife@croplife.nl - www.croplife.nl - CropLifeNL - LinkedIn

TEKST EN REALISATIE Fred Meijer Communicatie

FOTOGRAFIE Fred Meijer, Nico Stuijt, Shutterstock

'Verbreed nu debat over gewasbescherming naar debat over voedselbeschikbaarheid'

CropLife NL-voorzitter Nico Stuijt waarschuwt voor dreigende verdwijning van teelten

Er is een groeiend bewustzijn in Europa dat voedselbeschikbaarheid geen vanzelfsprekendheid is. Dit besef is vooral aangezet door geopolitieke onrust. Maar er speelt meer als het gaat om voedselbeschikbaarheid: nog lang niet iedereen is ervan doordrongen dat de plantgezondheid onder grote druk staat. Een belangrijke oorzaak daarvan is het snel krimpende middelenpakket. Gevolg is dat teelten uit Europa dreigen te verdwijnen, ook uit Nederland. "Daarmee is het debat over gewasbeschermingsmiddelen ook een debat over voedselbeschikbaarheid", stelt Nico Stuijt, voorzitter van CropLife NL.

"Het is tijd dat het gesprek over gewasbescherming niet meer alleen gaat over 'middelen'. We moeten het gaan hebben over waar het echt om gaat. Namelijk plantgezondheid, in relatie tot de beschikbaarheid van voldoende en betaalbaar voedsel", begint Nico.
Hij illustreert: "Willen we nog kunnen genieten van Hollandse aardappelen, appels, spruiten, sla en spinazie op ons bord? En zo ja, hoe willen we dat die geteeld worden? Hoe houden we die beschikbaar en betaalbaar? Dan moeten we nu kijken hoe we dat mogelijk houden. Dat vraagt om een verstandig beleid, met keuzes gebaseerd op feiten en niet op sentiment. Tegelijk vraagt het om durf om beleid te maken voor de lange termijn. Een beleid dat basis biedt voor een economisch gezonde én duurzame agrarische sector, die zorgt voor een stabiele beschikbaarheid van voldoende en betaalbare plantaardige producten."
Diverse sectoren luiden de noodklok, want een aantal teelten in Nederland en Europa staat onder druk. "Er dreigen teelten uit Europa te verdwijnen. Als teelten verdwijnen, verdwijnt daarmee ook de achterliggende kennis en infrastructuur. Het kost jaren om dat opnieuw op te bouwen. Dit gegeven staat in nauwe relatie tot de 'basisdiscussie' over voedselzekerheid en voedselbeschikbaarheid."

>>

Sterk krimpend middelenpakket

Een belangrijke oorzaak van de dreigende verdwijning van teelten is het sterk krimpende pakket gewasbeschermingsmiddelen, gecombineerd met het feit dat daarvoor geen effectieve alternatieven beschikbaar zijn. "Daarmee raakt de 'gereedschapskist' van telers om hun gewassen gezond te houden steeds leger. Dat gaat in een zorgwekkend hoog tempo. De krimp is het gevolg van het strenge Europese toelatingsbeleid: heeft een werkzame stof bepaalde intrinsieke gevaareigenschappen, dan wordt de stof per definitie niet goedgekeurd en vindt er geen risicoanalyse plaats ten behoeve van een eventuele toelating van een middel met deze werkzame stof."

De keuze voor dit strenge beleid, dat vooral kijkt naar gevaar en niet naar risico, heeft verstrekkende gevolgen: veel stoffen komen daardoor niet door een beoordeling of herbeoordeling. Inmiddels vallen hierdoor ook de eerste biologische middelen weg. "Met als gevolg dat het middelenpakket al jarenlang sterk krimpt. De gewasbeschermingsbedrijven werken hard aan de ontwikkeling van alternatieven, met de focus op biologische en laagrisico-middelen. Maar die ontwikkeling is kostbaar en kost veel tijd. Ook het traject voor goedkeuring van werkzame stoffen in Europa (EFSA) en het traject voor nationale toelating (Ctgb) zijn tijdrovend. Met als gevolg dat er al geruime tijd meer middelen wegvallen dan erbij komen."

De fruitteelt staat onder druk doordat bepaalde schadelijke schimmels en insecten niet meer bestreden kunnen worden met het huidige middelenpakket.

Staat van plantgezondheid

Ter illustratie van het krimpend middelenpakket in Europa en daarmee Nederland: de laatste nieuwe werkzame stof die in Europa is toegelaten, dateert uit 2019. En van alle innovatieve stoffen (ook biologische) waarvoor wereldwijd een goedkeuring wordt aangevraagd, wordt maar één op de zes in Europa goedgekeurd.

Dat het wegvallen van gewasbeschermings-middelen een belangrijke oorzaak is van het groeiend aantal zorgwekkende ontwikkelingen in Nederlandse teelten, komt ook duidelijk naar voren in het rapport 'De staat van plantgezondheid' opgesteld door Wageningen UR (zie dit artikel). Het rapport uit 2024, gebaseerd op interviews in 2022, meldt 148 zorgwekkende ontwikkelingen. Dat is een toename van 34 procent ten opzichte van 2016. Naast het sterk afnemend middelenpakket noemt het rapport ook toename van resistenties, strengere exporteisen en een groeiend aantal plagen en ziekten.

Met andere woorden: ook als het middelenpakket overeind zou blijven, zou het een hele uitdaging zijn om planten gezond te houden, dus vrij van schimmels en insecten. En daarmee is het een uitdaging om ons voedsel betaalbaar en beschikbaar te houden.

Teelten verdwijnen

"Door al deze ontwikkelingen dreigen teelten te verdwijnen uit Nederland en Europa. Deze teelten zijn dan niet meer voldoende te beschermen tegen met name ziekten en plagen", weet Nico.

Hij noemt enkele voorbeelden: "Zoals het er nu naar uitziet, gaat de kersenteelt uit Nederland verdwijnen. Dat komt doordat er geen middelen meer beschikbaar zijn om deze teelt te beschermen tegen de Suzuki-fruitvlieg, die ook in andere teelten een probleem vormt, waaronder aardbeien. Ook de uienteelt staat sterk onder druk, doordat er nu onvoldoende middelen zijn om dit gewas te beschermen tegen de schimmelziekte valse meeldauw. Een ander ernstig probleem is phytophthora in aardappelen. Dit gewas is steeds moeilijker te beschermen tegen deze agressieve schimmelziekte, onder meer doordat de resistentie van resistente rassen steeds doorbroken wordt. Vorig seizoen was dat een enorme uitdaging. En zo kan ik nog wel even doorgaan."

Uitvoeringsprogramma

CropLife NL is partner binnen het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Een belangrijk uitgangspunt van deze visie is het streven naar weerbare teeltsystemen. "Daar staan wij als CropLife NL volledig achter. En daar dragen de aangesloten gewasbeschermingsbedrijven ook actief aan bij", zegt Nico. "Maar helaas moeten we met alle partners binnen het Uitvoeringsprogramma constateren dat we nog lang niet kunnen zeggen dat onze teelten weerbaar zijn. Dat geven de werkgroepen binnen het Uitvoeringsprogramma ook aan. Er wordt hard gewerkt aan oplossingen. Maar die komen niet snel genoeg in verhouding tot de snelheid waarmee het effectief middelenpakket krimpt."
Eén van de werkgroepen van het Uitvoeringsprogramma (Werkgroep Actuele Vraagstukken) heeft recent ook een lijst met knelpunten gepubliceerd. In totaal zijn er 39 verschillende knelpunten opgenomen in de lijst, die allemaal een hoge urgentie hebben om opgelost te worden.

Nico Stuijt: "Wat vandaag nog gewoon is, kan morgen verdwijnen. Als we geen slimme, zorgvuldige keuzes maken, raken we stukje bij beetje de grip kwijt op ons eigen voedsel."

Vruchtbaar deltagebied

Volgens Nico, en met hem veel anderen, is het belangrijk om een gezonde agrarische sector in Nederland te hebben en te houden. "Nederland is een vruchtbaar deltagebied, met een gunstig klimaat voor een duurzame plantaardige productie. Bovendien zijn Nederlandse boeren en tuinders koplopers als het gaat om productie, duurzaamheid en innovatie. Niet alleen omdat het moet, maar ook omdat ze gemotiveerd zijn om het beter te doen. Dat geldt voor alle sectoren: gangbaar (met geïntegreerde gewasbescherming als basis) en biologisch. Ondersteun als overheid deze beweging en ga geen extra verboden opleggen of administratieve lasten verzwaren."
Een transitie naar biologische land- en tuinbouw wordt door sommige partijen als een oplossingsrichting gezien. "De biologische landbouw heeft zeker goede uitgangspunten", zegt Nico. "Feit blijft dat de gemiddelde opbrengst 30 procent lager is dan die van gangbaar en ook minder stabiel: de kans op misoogsten is groter. Dat maakt de voedselbeschikbaarheid onzeker. En bij misoogsten kunnen de prijzen zo hoog worden, dat gezond voedsel onbetaalbaar wordt voor een deel van de mensen. Ik denk dat het goed is dat de gangbare landbouw principes van de biologische landbouw incorporeert. Je ziet ook dat gangbaar en biologisch naar elkaar toe groeien. Dat is een goede ontwikkeling. Want goed eten, dat vers en betaalbaar is, en dichtbij geproduceerd, is belangrijk voor iedereen."

>>

Niet automatisch oplossing

"De Nederlandse land- en tuinbouw heeft de afgelopen decennia vaker voor uitdagingen gestaan", weet Nico. "Maar altijd kwam er weer een oplossing. We merken dat dit gevoel er nog steeds is, ook binnen de sectoren zelf: 'er zal wel weer een oplossing komen'. Maar zo automatisch gaat dat niet. Er zijn zeker oplossingsrichtingen in beeld en in aankomst, waarvan innovatie een belangrijke basis vormt. Maar die zijn er niet van vandaag op morgen, die kosten tijd. We moeten daarom een strategie ontwikkelen voor de tussenliggende tijd, om zo te voorkomen dat waardevolle teelten verdwijnen. Voor het ontwikkelen van die strategie en de oplossingsrichtingen ligt er een taak voor ons als gewasbeschermingsbedrijven, maar ook voor de sectoren zelf én de politiek, zowel op nationaal als Europees niveau."
In dit kader roept CropLife NL de politiek op tot deze drie acties: (1) versnel toelatingen van biologische en laagrisico-middelen, (2) sluit aan bij het EU-kompas voor concurrentievermogen en innovatie, en (3) ondersteun de Europese voedselstrategie en maak een Nederlandse.

Biologische en laagrisico-middelen

Nico licht de eerste actie toe: versnel toelatingen van biologische en laagrisico-middelen. "We zijn blij dat de Nederlandse overheid zich in Europa sterk maakt voor het versnellen van de toelating van deze middelen. Ons standpunt is: beperk het niet tot alleen versnellen van het goedkeuringsproces. Maar ook: maak voorlopige toelatingen praktisch toepasbaar. Artikel 30 van Verordening 1107/2009 biedt daar mogelijkheden voor. En verder, op nationaal niveau: versnel en vereenvoudig de aanvraagprocedure voor vrijstellingen. Daarmee bied je mogelijkheden om de transitie naar geïntegreerde teelten te ondersteunen. En tot slot, op Europees niveau: ondersteun de lidstaten bij wederzijdse erkenningen van biologische en laagrisico-middelen. Hierdoor komen deze middelen sneller beschikbaar in alle lidstaten, zonder onnodige administratieve barrières."

Innovatie versnellen

De tweede actie betreft aansluiten bij het EU-kompas voor herstel van het concurrentievermogen. Dit gaat onder meer om innovatie. "In dit EU-kompas wordt opgeroepen om de innovatiekloof te dichten. Onder meer door regelgeving te vereenvoudigen", licht Nico toe. "CropLife NL, en met ons veel stakeholders, zien innovatie als een belangrijke oplossingsrichting voor plantgezondheid. Denk bij innovatie aan bijvoorbeeld de eerder genoemde biologische en laagrisico-middelen, precisietechnieken, veredeling, robotica en monitoringstechnologie. Als het gaat om innovatie, blijft Europa achter bij de rest van de wereld. Bijvoorbeeld wat betreft de introductie van nieuwe, innovatieve gewasbeschermingsmiddelen. Die achterstand kunnen we inlopen door regelgeving te vereenvoudigen."

De uienteelt staat sterk onder druk, doordat er nu onvoldoende middelen zijn om dit gewas te beschermen tegen de schimmelziekte valse meeldauw.

Maak voedselstrategie
Tot slot de derde actie waar CropLife NL de Nederlandse politiek toe oproept: ondersteun de Europese voedselstrategie en maak een Nederlandse. Nico licht toe: "Recent heeft de Europese Commissie haar visie op landbouw en voedsel gepresenteerd. Hierin roept de Commissie op om de agrarische sector aantrekkelijker te maken. Het is bekend dat bedrijfsopvolging een serieus probleem is. De onzekerheid over de beschikbaarheid van middelen en methoden om gewassen gezond te houden, speelt hierin een belangrijke rol."
Nico somt op wat de overheid hierin kan betekenen: "Maak het aantrekkelijk voor jonge boeren om een bedrijf over te nemen. Vereenvoudig landbouwwetgeving, uiteraard met inachtneming van de veiligheid van mens, dier en milieu. En investeer om een snellere overgang naar het digitale tijdperk te realiseren. CropLife NL en haar stakeholders zien dat precisietechnieken een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan plantgezondheid en het in stand houden van teelten. En met een minimale impact op het milieu."

Weerbare voedselproductie
Kortom, er moet veel gebeuren willen we plantgezondheid veilig blijven stellen en teelten in Nederland en Europa behouden. Nico refereert aan de huidige geopolitieke onrust: "Inmiddels zijn we het binnen Europa behoorlijk eens dat we een weerbaar Europa moeten worden, in defensief opzicht. Maar we hebben als Europa ook een weerbare voedselproductie nodig. Zonder dat zijn we te kwetsbaar. Daar moet goed over nagedacht worden. En er moeten bewuste keuzes gemaakt worden, voor de korte en lange termijn. Trek daarom het debat over gewasbeschermingsmiddelen breder: in essentie is het een debat over voedselbeschikbaarheid.

Europa heeft een weerbare voedselproductie nodig, zonder dat zijn we te kwetsbaar

Want keuzes ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen zijn keuzes met gevolgen voor de voedselbeschikbaarheid. Ontwikkel hierop een brede visie, en debatteer vanuit dat perspectief over gewasbeschermingsmiddelen."
Nico eindigt met het volgende statement: "Wat vandaag nog gewoon is, kan morgen verdwijnen. Als we geen slimme, zorgvuldige keuzes maken, raken we stukje bij beetje de grip kwijt op ons eigen voedsel. Dus laten we samen ervoor zorgen dat wat nu nog vanzelfsprekend lijkt, namelijk een goed gevulde tafel met producten van eigen bodem, voor de toekomst behouden blijft."

Staatssecretaris Jansen licht intrekken wetsvoorstel toe

Eind december 2024 besloot het kabinet om een aangenomen voorstel tot wijziging van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden in te trekken. In een recente brief aan de Tweede Kamer geeft Chris Jansen, staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, een toelichting over de beweegredenen hiervoor.

Het oorspronkelijke wetsvoorstel voorzag in de versterking en verbreding van bevoegdheden, op basis waarvan beperkingen kunnen worden gesteld aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. Tweede Kamerleden Vestering (PvdD) en Bromet (GroenLinks-PvdA) dienden amendementen in met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen de landbouw.
Deze amendementen werden aangenomen, met als gevolg een ingrijpende wijziging van het wetsvoorstel. De amendementen betroffen onder meer een verplichting tot een drastische vermindering van het gebruik binnen de landbouw, terwijl het oorspronkelijke wetsvoorstel zich beperkte tot gebruik buiten de landbouw.

Juridische risico's
Wel vroeg de Tweede Kamer de staatssecretaris om adviezen over de haalbaarheid en uitvoerbaarheid in te winnen bij de Landsadvocaat, Wageningen UR en de Raad van State. Deze instanties constateerden dat het geamendeerde wetsvoorstel zou leiden tot juridische en uitvoeringstechnische risico's voor de Staat en de praktijk.
Om die reden besloot het kabinet om het wetsvoorstel te wijzigen. Deze wijzigingen werden echter door de Tweede Kamer verworpen. Het kabinet besloot toen (december 2024) om het wetsvoorstel in te trekken.

Redenen voor intrekking

Deze intrekking was voor Kamerlid Kostić (PvdD) aanleiding om te vragen naar de redenen hiervoor. In een kamerbrief van 24 april jongstleden geeft staatssecretaris Jansen een toelichting op die redenen.
De staatssecretaris schrijft: 'De regering draagt mede een verantwoordelijkheid voor goede wetgeving. In dit geval hebben de Landsadvocaat, Wageningen UR en de Raad van State elk gewezen op juridische en uitvoeringstechnische risico's van het geamendeerde wetsvoorstel. De adviezen van deze erkende deskundigen wegen zwaar voor de minister van LVVN en mij; wij hebben ze vanwege onze verantwoordelijkheid niet terzijde willen schuiven. Daarom is in samenspraak met de minister van LVVN het wetsvoorstel op 20 december 2024 ingetrokken. Vanwege de aard en inhoud van de adviezen heb ik ook niet een voorstel tot wijziging van een bij de Eerste Kamer aanhangig wetsvoorstel (een 'novelle') willen indienen bij de Tweede Kamer, zoals het lid Kostić in overweging heeft gegeven.'

Nieuw wetsvoorstel

In de brief geeft staatssecretaris Jansen verder aan dat hij achter de doelen van het oorspronkelijke wetsvoorstel staat. 'Dus een versterking en verbreding van bevoegdheden, op basis waarvan beperkingen kunnen worden gesteld aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. (...) Ik streef ernaar om rond de zomer van 2025 een gelijkluidend wetsvoorstel ter behandeling in te dienen bij de Tweede Kamer. De inhoud van de beide amendementen zal daarvan geen onderdeel uitmaken.'

CropLife NL: 'Verbied geen toegelaten middelen'

CropLife NL benadrukt dat zij geen voorstander is van het verbieden van middelen of toepassingen die door het Ctgb zijn toegelaten. Deze middelen zijn door deze instantie beoordeeld op risico's voor mens, dier en milieu, en kunnen daarom veilig worden toegepast met inachtneming van het wettelijk gebruiksvoorschrift.
Een verbod zou ten onrechte suggereren dat deze middelen onveilig zijn, hetgeen niet in overeenstemming is met de bevindingen van het Ctgb. Deze instantie, een door de overheid ingestelde autoriteit, is verantwoordelijk voor de wetenschappelijke en objectieve toetsing van de risico's van gewasbeschermingsmiddelen.
Ten slotte is het verbieden van goedgekeurde toepassingen niet wenselijk uit het oogpunt van IPM (Integrated Pest Management). Het toepassen van chemische gewasbeschermingsmiddelen is onderdeel van het IPM-concept, ook buiten de landbouw. Door chemische middelen volledig te verbieden, wordt de effectiviteit en flexibiliteit van IPM beperkt en kunnen ziekten en plagen moeilijker effectief worden beheerst.

Wintersterfte honingbijvolken licht gestegen

Uit de meest recente jaarlijkse enquête van Wageningen University & Research (WUR) blijkt dat 22 procent van de Nederlandse honingbijvolken de winter 2024-2025 niet heeft overleefd. Dat is een lichte toename ten opzichte van de vorige winter. De wintersterfte onder Nederlandse honingbijen is gecorreleerd aan verschillende factoren, die variëren in ruimte en tijd en vaak interacteren.

Het is het derde opeenvolgende jaar waarin het sterftepercentage boven de 20 procent uitkomt (zie ook grafiek). De cijfers worden ieder jaar vastgesteld via een enquête onder imkers.
Aan deze jaarlijkse COLOSS-enquête, die wereldwijd in meer dan veertig landen wordt gehouden, nam dit jaar een recordaantal van 3.030 Nederlandse imkers deel. Dat is bijna 30 procent van het totaal. Nederland telt naar schatting 11.000 actieve bijenhouders, waarvan 2 procent (deels) financieel afhankelijk is van hun bijenhouderij.

Varroamijt en virussen

De oorzaken van wintersterfte zijn divers en kunnen per jaar en locatie fluctueren. Zo is het verlies van de koningin tijdens de winter vrijwel altijd fataal voor het volk. Ook combinaties van factoren (zoals voedselgebrek, ziektes en verzwakking voor de winter) dragen bij aan een hogere sterfte.
De mijt Varroa destructor en verschillende bijenvirussen blijven grote bedreigingen voor de bijengezondheid. Het bestrijden van Varroa destructor is van groot belang om het volk in goede gezondheid de winter te laten overleven. Gegevens uit de enquête tonen aan dat 84,6 procent van de bijenhouders de mijt in de afgelopen winter heeft bestreden. Dit percentage ligt tussen dat de voorgaande jaren (86,8 procent in 2024 tegen 81,2 procent in 2023).

Aziatische hoornaar

Of de verspreiding van de Aziatische hoornaar invloed heeft op de wintersterfte in Nederland, is nog onduidelijk, geven de onderzoekers aan. Deze invasieve wesp jaagt op insecten om haar larven te voeden. De verspreiding versnelt: vorig jaar meldde 13,2 procent van de bijenhouders een waarneming van de exoot. In 2024 was dat percentage gestegen naar 27,7 procent.
Hoewel het moeilijk is om het effect van deze soort op de wintersterfte in te schatten, wordt verwacht dat de impact op relatief korte termijn aanzienlijk zal toenemen. Dit gelet op de ervaringen in onder meer Frankrijk en Spanje.

Regionale verschillen

Net als in voorgaande jaren zijn er duidelijke regionale verschillen (zie kaartje). In de noordelijke provincies is de wintersterfte relatief laag, behalve in Groningen. In Noord-Brabant, Noord- en Zuid-Holland en vooral in Utrecht ligt de sterfte juist boven het landelijk gemiddelde. Hoewel het sterftepercentage de afgelopen jaren steeds boven de 20 procent ligt, verschilt het patroon per regio. De precieze oorzaak hiervan is niet bekend. Mogelijk speelt de variatie in imkerpraktijken een rol, aldus de onderzoekers.

Geen gewasbeschermingsmiddelen

In het enquêteverslag worden gewasbeschermingsmiddelen niet genoemd als één van de oorzaken voor de wintersterfte. Dit komt overeen met eerdere enquêteverslagen en de conclusie van een grootschalig onderzoek dat Naturalis een aantal jaren geleden heeft uitgevoerd in opdracht van het toenmalige Ministerie van LNV. De conclusie van het onderzoek van Naturalis was destijds ook dat imkerpraktijken verbeterd kunnen worden, om zo ziekten en de plagen (met name de varroamijt) beter te kunnen bestrijden. Dit lijkt de beste manier om overleving te verhogen, aldus Naturalis. Residuen van gewasbeschermingsmiddelen of biociden werden in dit onderzoek in 30 procent van de monsters gevonden, maar hun aanwezigheid is niet gecorreleerd met de wintersterfte.

Oproep NBV

De Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV) roept haar leden, natuurliefhebbers en geïnteresseerden op om cursussen en nascholingsdagen te volgen en zich te blijven verdiepen in de actuele ontwikkelingen. Bijscholing zorgt voor een verbetering van de kennis over bijengezondheid en het leefgebied rondom de bijenkast. Ook moet alles in het werk gesteld worden om de verdere verspreiding van de Aziatische hoornaars een halt toe te roepen. De NBV doet daarvoor een beroep op de landelijke, provinciale en lokale overheden.
Meer informatie over dit onderzoek vindt u in dit artikel van de WUR en dit artikel van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV).

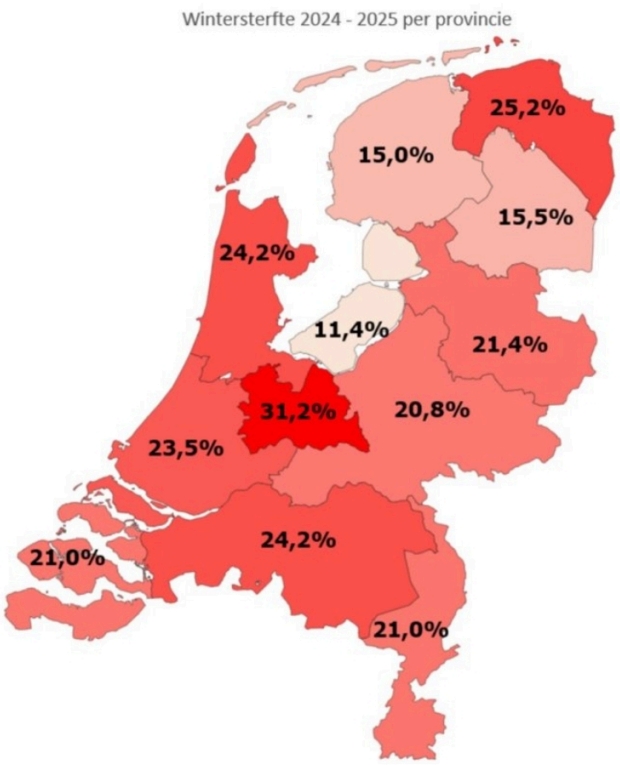

Wintersterfte op provinciaal niveau. Flevoland had gemiddeld genomen het kleinste wintersterftepercentage (11,4%) en Utrecht het grootste (31,2%). Bron: WUR, 2025.

Betrokken organisaties

De jaarlijkse enquête wordt uitgevoerd door onderzoekers van Wageningen University & Research (WUR), in samenwerking met de Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV), Imkers Nederland, biologisch-dynamische imkers (BD-imkers), en beroepsimkers (BVNI), in opdracht van het ministerie van LVVN.

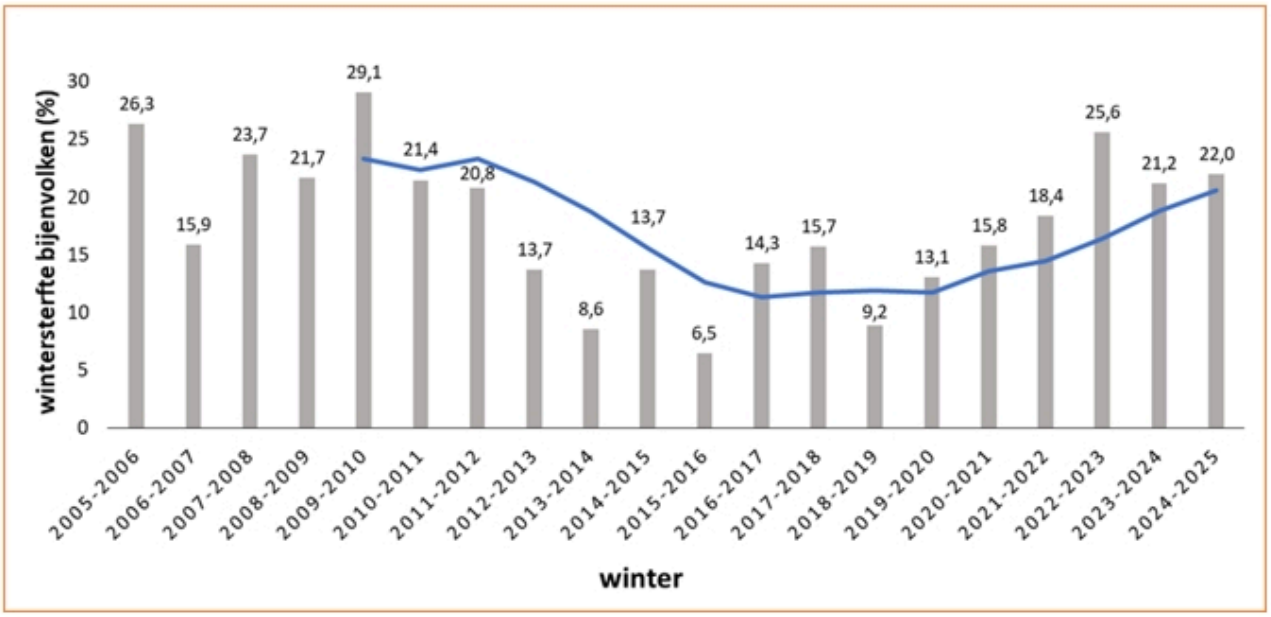

Overzicht van de gemeten wintersterfte over de periode 2005 tot en met 2024. De blauwe lijn geeft het vijfjarig gemiddelde weer op basis van voorgaande jaren. Bron: WUR, 2025.